

SPRÁVA O PREZENTÁCIÍ SLOVENSKEJ POLITICKEJ SCÉNY V MÉDIÁCH - report 5

MEMO 98 je nezávislou a nadstraníckou iniciatívou. Projekt je zorganizovaný Helsinským občianskym zhromaždením a Združením na podporu lokálnej demokracie za účelom systematického sledovania mediálnej prezentácie volieb do Národnej rady SR naplánovaných na 25. a 26. septembra 1998. Zistenia MEMO 98 nemajú slúžiť na podporu niektorého kandidáta alebo politickej strany. Dodržiavaním presne stanovených a prísnych metód sa MEMO usiluje poskytovať informácie, ktoré slovenskej verejnosti pomôžu dozvedieť sa skutočnosti, ktoré sú nevyhnutné pri správnom rozhodovaní sa.

MEMO 98 monitoruje dve hlavné televízne a dve hlavné rozhlasové stanice už osem týždňov. Rovnako sme po dobu siedmich týždňov monitorovali päť najvýznamnejších denníkov. Prevažná časť výsledkov monitoringu MEMO 98 je prístupná na internetovskej adrese:

[http:// www.memo98.sk](http://www.memo98.sk)

K dnešnému dňu máme k dispozícii výsledky monitoringu elektronických médií za obdobie šesť a pol týždňa, ktoré skončilo 26. augustom, čiže oficiálnym začiatkom volebnej kampane. Výsledky nášho monitoringu naznačujú, že hlavné trendy, ktoré sa objavovali v období pred oficiálnym začiatkom volebnej kampane naďalej pretrvávajú.

Výsledky MEMO 98 neustále potvrdzujú javy, ktoré boli zjavné počas celého projektu. Tak v predvolebnom období, ako aj počas obdobia oficiálnej volebnej kampane, spravodajstvo STV neposkytuje slovenským voličom presné, vyvážené a nezaujaté pokrytie relevantných politických udalostí. Nasleduje piata z pravidelných správ, ktoré MEMO 98 vydáva počas septembrových volieb.

NAJDÔLEŽITEJŠIE POSTREHY

Siedmy a ôsmy týždeň monitorovania televízneho a rozhlasového vysielania priniesol informácie, ktoré potvrdzujú naše doterajšie závery o problémoch spravodajského pokrytia, predovšetkým v prípade STV. Počas uplynulých dvoch týždňov sme vo vysielaní STV a TV Markíza zaznamenali tieto tendencie.

- Počas siedmeho týždňa bolo 29% relevantného vysielacieho času STV venovaného súčasnej vláde. V ôsmom týždni bolo vláde venovaných celých 52% politického spravodajstva. HZDS bolo v siedmom týždni venovaných 25% a v ôsmom týždni 16% spravodajstva. Všetkým opozičným stranám dohromady pripadlo v siedmom týždni 13% a v ôsmom týždni 17% vysielacieho času politického spravodajstva.
- STV sústavne prezentuje súčasnú vládu a vládnu koalíciu v pozitívnom svetle, kým opozičné strany sú vykresľované prevažne v negatívnom svetle.
- Počas siedmeho týždňa projektu MEMO 98 poskytla TV Markíza činnosti vlády 17% relevantného vysielacieho času a počas ôsmeho týždňa to bolo 18%. Ďalších 7% v siedmom týždni a 5% v ôsmom týždni patrilo HZDS. Politickým stranám, ktoré nie sú súčasťou vládnej

koalície, bolo v siedmom týždni venovaných 42% spravodajského pokrytia a v ôsmom týždni 41%.

- TV Markíza vo všeobecnosti prezentovala HZDS v negatívnom svetle. Prezentácia vlády bola skôr negatívna ako pozitívna. Táto televízia vo všeobecnosti vykresľovala opozičné strany pozitívne alebo neutrálne.
- Najznepokojujúcejším zistením MEMO 98 za posledné dva týždne, rovnako ako v predošlom období, je skutočnosť, že STV v štruktúre niektorých správ sústavne nedáva priestor druhej strane názorového spektra. STV ako verejnoprávna inštitúcia zjavne slúži výrazne straníckym záujmom a zlyháva pri plnení svojej úlohy prinášať slovenským občanom nezaujaté a objektívne spravodajstvo.

TELEVÍZIA

Výsledky monitorovania STV a TV Markíza počas obdobia ôsmich týždňov pred parlamentnými voľbami na Slovensku jasne a presvedčivo ukazujú zneužitie verejnoprávnej inštitúcie STV na stranícke ciele. Nevyváženosť, skresľovanie a dezinformácie sa pre STV stali normou. Počas sledovaných dvoch týždňov, čiže v čase do šiesteho septembra 1998 (tak isto ako počas predošlých šiestich týždňov) STV ponúkala omnoho viac vysielacieho spravodajského času vláde a vládnej koalícii, ako Markíza. Naopak Markíza zasa priniesla neporovnateľne viac správ o SDK, SDĽ a SOP, ako STV. Ešte dôležitejším faktorom, než množstvo vysielacieho času, je spôsob, akým sú významné politické strany a vládne aktivity prezentované.

- STV sústavne vykresľovala vládu a HZDS v pozitívnom svetle, zatiaľ čo SDK, SOP, SMK a SDĽ boli zväčša stavané do negatívneho alebo neutrálneho svetla. Markíza prevažne prinášala negatívne alebo neutrálne spravodajské pokrytie vlády. Obraz HZDS, ktorý prezentovala Markíza, bol omnoho častejšie negatívny ako pozitívny. Pozitívny obraz SDK, SOP a SDĽ sa stal na Markíze normou.

Pretrváva však stav rozdielnej vyváženosti v rámci každého spravodajského bloku na týchto televíznych staniciach. Počas uplynulých dvoch týždňov Markíza odvysielala niekoľko spravodajských blokov, ktoré neinformovali o skutočnosti vyčerpávajúco. Tento trend má však trvale výraznejšiu podobu na verejnoprávnej STV.

Počas uplynulých dvoch týždňov TV Markíza odvysielala niekoľko spravodajských blokov, ktoré sa javia ako nevyvážené, resp. nepresné:

31.8. 98 - v správe o prepustení zamestnanca okresného úradu v Partizánskom z dôvodov jeho politickej orientácie a odmietnutí vstupu do HZDS, spravodajský vstup neobsahoval názory a vysvetlenia predstaviteľov HZDS. Správa bola nevyvážená.

6.9.98 - R. Schuster hovoril o otázkach súvisiacich s SOP, hoci bol predstavený ako primátor Košíc.

V prvých týždňoch monitorovania televízneho spravodajstva STV zistil náš monitorovací tím určité tendencie, ktoré sa v ďalších týždňoch potvrdili a stali akousi stálou súčasťou vysielania našej verejnoprávnej televízie. Medzi spomínané tendencie patrili okrem nevyváženého spravodajstva, skreslených a neúplných informácií aj tzv. mediálne efekty, o ktorých sme Vás v predchádzajúcich správach informovali. Hovorí sa, že niektorým veciam človek uverí, až keď ich zažije na Avlastnej koži. Práve takúto skúsenosť nám poskytla verejnoprávna STV dňa 31.8 1998, keď si na mušku

zobrala projekt MEMO 98 a nám tým uľahčila prácu pri zaznamenávaní spomínaných mediálnych efektov. Na otázku redaktora ohľadne spravodlivého percentuálneho modelu vysielania televíznych staníc, bola odpoveď koordinátora projektu useknutá v polovici, čo v konečnom dosledku navodilo atmosféru, že na danú otázku nevie odpovedať. Okrem toho sme sa dozvedeli, že členovia monitorovacieho tímu sú Aamatérski odborníci a majú akýchsi poradcov, ktorí zostávajú v anonymite, ale ani slovom neboli spomenuté konkrétne výsledky monitorovania.

3.9 1998 bola podrobená kritike tzv. mediálna bašta opozície (rozumej TV Markíza, citát zo spravodajstva STV), pričom im poslúžili aj dva mediálne efekty z našej tretej správy, ktoré boli tie vytrhnuté z kontextu. V spomínanej súhrnnej mesačnej správe sme zaznamenali tri mediálne efekty v spravodajstve TV Markíza a štrnásť vo vysielaní STV, o ktorých však v danej reportáži tvorcovia pomlčali.

6.9 1998 boli na pranier zobraené všetky mimovládne organizácie, ktoré sa v tomto predvolebnom období Aako dažďové kvapky rozpršali do slovenskej predvolebnej pôdy a ktoré si vraj za humánne ciele skryli iné ako nadstranícke úsilie. Moderátorka STV obvinila spomínané mimovládne organizácie z manipulácie s prvovoličmi a položila si básnickú otázku, či by nebolo lepšie najskor občana naučiť, čo to demokracia je. Nuž my sa domnievame, že demokracia okrem iného znamená aj schopnosť a možnosť vedieť si vypočuť aj názor toho druhého. Toto základné demokratické pravidlo však verejnoprávna STV nerešpektuje, keďže neustále prezentuje názory a myšlienky prívržencov jednej strany a iné názory ignoruje.

Za posledné dva týždne sme zaznamenali zvýšený výskyt príspevkov namierených proti SOP a jej vrcholným predstaviteľom. Všetky uvedené prípady sa dajú charakterizovať ako jednostranne zamerané, pričom úplne absentujú vyjadrenia predstaviteľov SOP k prejednáványm "kauzám".

27.8.98 - "Poznámka" venovaná kritike SOP (2:56). Príspevok bol názorovo jednostranný a hoci boli uvedené informácie v neprospech SOP, predstavitelia tejto strany nedostali priestor na vyjadrenie.

30.8.98 - "Názory" venované SOP. Opäť kriticky a názorovo jednofarebný príspevok, kde chýbali iné názory ako tie, ktoré obviňovali SOP. Príspevok mal dĺžku 4:26.

28.8.98 - Príspevok o odvolaní zástupcu primátora Košíc - Š. Andrejka. Okrem argumentácie pána Andrejka ku jeho odvolaniu z magistrátu sa sústredil na kritiku a obviňovanie SOP, napr. "**Chráň nás Boh od týchto ľudí, ktorí by mali získať v tomto štáte moc.**" Celý príspevok trval 3:44. Príspevok nebol vecný najmä výberom použitím emotívnych expresívnych výrazov. Uvedený prípad priniesla STV opäť 3.9.98. Š. Andrejko kritizuje znova SOP a žiaden z predstaviteľov SOP nedostal ani v tomto príspevku možnosť vyjadriť sa. Príspevok je zaujímavý tým, že hoci fakticky išlo o prípad odvolania člena magistrátu, Š. Andrejko sa vo svojej argumentácii zamerával hlavne na kritiku strany SOP a jej predstaviteľov. Príspevok bol názorovo nevyvážený.

3.9.98 - "Poznámka" - o bytovej politike I. Presperína, primátora Banskej Bystrice. I.Presperín bol obvinený z manipulácie s bytmi v Banskej Bystrici. Uvedené informácie diskreditovali osobu I. Presperína ako primátora i ako kandidáta SOP, pričom I.Presperín nemal v príspevku možnosť uviesť svoje stanovisko.

5.9.98 - STV opäť uvádza obvinenia na adresu I. Presperína a jeho údajnej manipulácie s bytmi, opäť bez možnosti komentovať uvedené argumenty dotknutou osobou.

Ďalšou tendenciou vo vysielaní STV je diskreditácia OK 98 a uvádzanie tejto organizácie ako zaujatej či straníckej. Opäť bez možnosti členov OK vyjadriť sa k vzneseným obvineniam.

29.8.98 - "Názory" - príspevok obviňujúci OK 98 zo zaujatosti a straníckosti. Hoci priestor dostali rôzne osobnosti, názory, ktoré odznali boli jednofarebné a namierené proti OK 98.

4.9.98 - "Komentár týždňa" - podľa uvedeného príspevku má O.K.98 slúžiť na "...**ovplyvnenie výsledkov volieb...**" či "**..... vymývanie mozgov...**" Kritizované subjekty nedostali priestor vyjadriť svoj postoj.

6.9.98 - Obvinenie OK 98 zo zaujatosti a straníckej orientácie. Opäť bez priameho vyjadrenia členov OK 98.

V spravodajstve STV sa často objavovala aj tématika zaujatosti niektorých médií:

30.8.98 - Zahranično-politický komentár - o zámeroch západných médií a politikov, sprevádzaný nasledovným výrokom: "**Boh ochraňuj mierumilovné Slovensko a jeho vládu pred ´objektivitou´ západných médií !**"

31.8.98 - Príspevok o právnych súvislostiach zmeny vlastníka TV Markíza, resp. vymazaní spoločníkov TV Markíza z obchodného registra. Príspevok bol jednostranne zameraný proti TV Markíza a osobe jej riaditeľa, ktorý nedostal možnosť vyjadriť sa k problému:

"Dôsledkom vlastných chýb a akiste aj iluzórneho megalomanstva, v dôsledku ktorého postupne Pavol Rusko strácal zmysel pre realitu urobil z Markízy mediálnu slúžku opozície, ktorá programovo škandalizovala ba až kriminalizovala vládnu koalíciu."

4.9.98 - "Komentár týždňa" - obviňujúci súkromné médiá, konkrétne rádio Twist a TV Markíza z propagandistickej kampane pre opozičné strany, a zo zaujatosti. V príspevku odznali na adresu uvedených médií výroky ako: "**Twist - mediálna bašta opozície...**"

28.8.98 - "Komentár týždňa" - obsahoval nasledovné výrazne negatívne stanoviská v neprospech opozičných strán a výrazne pozitívne v prospech strán súčasnej vládnej koalície a spravodajstva STV:

"Volebné triky západných expertov doteraz realizované opozičnými lídrami zjavne nezaberajú. Budú nasledovať tvrdšie spôsoby boja o voliča bežné vo vyspelých západných krajinách, akými sú napríklad fyzické útoky na protikandidátov alebo sa budú usilovať o svätožiariu mučeníkov inscenovaním útokov na vlastné osoby ?"

“Vládne strany okrem volebného zápolenia plnia náročné úlohy či už výstavbou diaľnice, realizovaním smelých plánov v energetike, alebo iných potrieb pre zabezpečenie vývoja slovenskej spoločnosti. STV prináša aj tieto informácie, čím naplňa svoju verejnoprávnosť.”

1.9.98 - “Bez komentára” - uvedenie archívnych materiálov z roku 1992 - Akt podpisu ústavy SR. V čase predvolebnej kampane je možné chápať takéto používanie archívnych záberov ako snahu označiť tých, ktorí hlasovali za prijatie ústavy ako politikov s “pro-slovenským” a tých, ktorí hlasovali proti ako politikov s “proti-slovenským” postojom.

- Po ôsmich celých týždňoch monitorovania štyroch kľúčových elektronických médií, z toho dvoch verejnoprávných a dvoch nezávislých, MEMO 98 opätovne poukazuje na problém zneužitia občianskych prostriedkov pri snahách, ktoré sa zdajú byť pokusom o presadzovanie úzkych straníckych záujmov. Dá sa povedať, že občania, ktorí sa spoliehajú na pomoc STV pri rozhodovaní koho v septembri voliť, sú zavádzaní.

ROZHLAS

V období dvoch týždňov, ktoré končilo 6. septembrom 1998, Slovenský rozhlas venoval vláde a vládnej koalícii viac priestoru ako Rádio Twist. Rádio Twist prinieslo viac spravodajstva o SDK a SDL. Obraz vlády a HZDS v Slovenskom rozhlase bol častejšie pozitívny alebo neutrálny, ako negatívny. Rádio Twist vykreslovalo vládu a HZDS pozitívne, neutrálne ako aj negatívne. SDK bola Rádiom Twist tiež vykreslovaná pozitívne, negatívne a neutrálne, zatiaľ čo v Slovenskom rozhlase bol jej obraz pozitívny alebo neutrálny.

TLAČ

MEMO 98 Ďalej monitoruje päť najvýznamnejších denníkov. Priložené údaje naznačujú, že štyri z monitorovaných denníkov majú tendenciu vykreslovať vládu a HZDS v negatívnom svetle. Slovenská republika sa vyznačuje silnou provládnu orientáciou a je trvale naklonená HZDS.

ZÁVER

Naše závery, podložené podrobnými údajmi z ôsmich týždňov, zostávajú nezmenené. STV si opätovne vyžaduje zvláštnu zmienku, keďže neposkytuje slovenským občanom vo svojom spravodajstve názory druhej strany a sústavne uprednostňuje isté stranícke záujmy, čím nespĺňa svoje poslanie verejnoprávnej inštitúcie.

V prílohe prinášame grafické zobrazenie priestoru, ktorý významným politickým stranám poskytli jednotlivé monitorované médiá. Súčasťou prílohy sú tiež grafy ilustrujúce tendenciu daných médií vykreslovať tieto politické strany v pozitívnom alebo negatívnom svetle.

Uvedené údaje sú podložené monitoringom za posledné dva týždne a súčasne v podobe porovnávacích grafov zobrazujúcich tendencie v poskytovaní spravodajského priestoru pred oficiálnym začiatkom volebnej kampane ako aj od 26. augusta, oficiálneho začiatku volebnej kampane.